Тема: Моральний вибір (урок з використанням фільму Іван Барбул - Життя відроджується)

Більченко Олена
вчителька історії
Новокостянтинівська ЗОШ І-ІІІ ст..
Братської районної ради
Миколаївської області

Суспільно – історична актуальність теми

У житті кожної людини виникають нерідко складні ситуації, що не просто оцінити, коли слід віддати перевагу певній цінності, прийняти рішення на користь чи на шкоду собі або близьким, колективу, здійснити відповідний вчинок. Ситуації, що ставлять людину перед проблемою поступатися чимось привабливим для неї, заради того, щоб творити, діяти за совістю, незважаючи на відчутні втрати, називаються моральним вибором.

Мета : показати трагедію Голокосту на основі документальних джерел і осоистої історії Івана Барбула,

розкрити складність людського вибору в екстремальних умовах Голокосту на прикладі постатей родини Барбулів

формувати навички роботи з візуальними джерелами, основи критичного мислення

.**Очікувані результати:**

Після цього уроку учні зможуть :

Пояснювати що таке моральний вибір;

Давати оцінку ситуаціям та діям осіб;

Усвідомлювати відповідальність за власний вибір.

Ключові поняття Людські цінності. Моральна дилема. Відповідальність. Екстрема. Людяність. Праведник. Праведник народів світу.

Забезпечення заняття : мультимедійний проектор(комп'ютер, DVD – програвач) фільм Іван Барбул - Життя відроджується, роздавальні матеріали для учнів

Методичні прийоми та техніки : Аналіз використаних джерел, робота з фільмом , обговорення класом

Можливості використання : Дане заняття можна використати на уроках курсу «Людина і світ» , «Громадянська освіта» а також при вивчені курсів «Історія України» та «Всесвітня Історія» в 11 класі, уроків «Етики», виховній роботі в класі.

Орієнтовний час: 45 хвилин

Хід роботи

1. **Крок Мотивація**

«Немає людини, яка була б як Острів, сама по собі, кожна людина є частиною Материка, частиною Суші; і якщо хвилею знесе в море берегову Скелю, менше стане Європа, і так само, якщо змиє край мису або зруйнує Замок твій або друга твого; смерть кожної Людини применшує і мене, бо я єдиний з усім людством, а тому не питай, по кому подзвін: він дзвонить по Тобі ».

1.Про що йдеться в уривку?

2. Як ви його розумієте?

<u>2 Крок . Представлення теми і завдань уроку</u>

Робота зі словником. (Введення в тему)

Голокост(Шоа, Катастрофа) - політика переслідувань і тотального знищення єврейського населення Європи нацистами в 1933-1945рр

Екстрема - крайність у заходах і вчинках.

Людські цінності — це схвалювані у суспільстві моральні уявлення більшості людей про те, що таке добро, справедливість, любов, дружба, патріотизм, чесність, порядність, сором, самовідданість, самопожертва тощо. Людські цінності виростають з глибин загальнолюдської культури, залишаються незмінними на протязі історії та спрямовані на збереження людського життя.

Моральна дилема – ситуація, при якій неможливо прийняти рішення на користь однієї людини (однієї сторони), так, щоб при цьому не завдати шкоди іншій людині (іншій стороні)

Праведник - людина, яка живе відповідно до заповідей, моральних приписів, певної релігії. Людина, яка керується моральними цінностями, принципами справедливості, чесності, добра та у своїх вчинках та поведінці нічим не порушила вимог моралі.

Праведник народів світу – звання, що надається парламентом Держави Ізраїль відповідно до Закону про увічнення пам'яті людей різних національностей, які в роки Другої світової війни рятували євреїв від нацистів

Цінності – явища як матеріального, так і духовного характеру, що мають позитивну значимість тобто здатні задовольняти будь-які потреби людини, класу, суспільства, служить їх інтересам та цілям.

<u>3 Крок . *Бесіда за питаннями:*</u>

1. Пригадайте сторінки історії XX століття, які ми вивчали на уроках, коли люди опинялися в ситуаціях екстреми (*учні пригадують основні сторінки – війни, окупація, Голокост, депортації і т.д.)*
2. Як мала діяти людина в цих умовах? Які почуття і емоції могли пережити люди?

3. Який вибір доводилося робити людям?

4 Крок . Моральна дилема

Бесіда :1. Стосовно кого і чому ми почуваємо себе відповідальними? *(друзі, батьки, сусіди,* однокласники, рідня і т.д.)

2.Чи різна міра відповідальності? Які є пріоритети?

Для усвідомлення складності і неоднозначності морального вибору в умовах війни і екстремальних ситуацій можна використати вправу «Моральна дилема» («Історія для громадянина. – Львів: НВФ: «Українські технології», 2003.)

3. Які моральні правила у стосунках між людьми ви знаєте, можете запропонувати?

(*Учні: Можуть відповісти щодо моральних норм: є різні моральні правила, яких дотримуються люди, наприклад, бути справедливим, милосердним, відповідальним і т.д.)*

Моральні відносини між людьми як правило особливо проявляються в екстремальних умовах. Таким випробуванням для всіх народів, які проживали в Україні була німецька окупація України 1941-1944 року.

5 Крок . Робота з документом

Прочитайте зміст оголошень і листівок періоду окупації та розгляньте фото

Про що йде мова? Які почуття викликали ці документи?

ПРИКАЗ

Все евреи города Феодосии и окрестностей обязаны явиться 1. декабря 1941 г. от 8 час. до 12 часов дня на Сенную площадь № 3 (Базарная улица № 3) для переселения. Каждый еврей может иметь с собой исключительно носильные вещи и пищу на 2 дня. Все остальные вещи должны быть оставлены в полной сохранности в квартирах.

Неисполнение приказа карается смертной казнью.

Начальник немецкой полиции безопасности С. Н. Ю. Б.

Гор. Феодосия 27/XI 1941 г.

© Інститут юдаїки

Грудень1941-січень1942 рр. Крим, м. Ялта

http://www.ljpoisk.ru/archive/6550773.html

До жидів м. Харкова!

Жиди м. Харкова мають право в майбутньому мешкати лише в певному районі. Цей район знаходиться в 10-му районі, в посьолці заводу Станкострой та в бараках колишнього 8-го Тресту.

До 16-го Грудня 1941 р. усі жиди, а також жиди, які знаходяться у мішаному шлюбі, повинні поселитися в межах цього району.

Рада старшин жидів керує розселенням жидів. Жиди повинні самі себе забезпечити транспортом. Належність до жидівської нації визначається не релігією та не підданством, а расою.

Хто з жидів після зазначеного строку буде затриманий поза межами зазначеного району,

БУДЕ РОЗСТРІЛЯНИЙ!

Хто ввійде до звільненій жидами квартирі — розглядатиметься як грабіжник та буде розстріляний.

КОМЕНДАНТ МІСТА.

Жидам гор. Харькова!

Жиды гор. Харькова имеют право в дальнейшем проживать только в определенном районе. Этот район расположен в 10-м районе, в поселке завода Станкострой и в бараках бывшего 8-го Треста.

До 16-го декабря 1941 г. все жиды, а также жиды, находящиеся в смешанном браке, должны поселиться в пределах данного района.

Совет старшин жидов руководит расквартировкой жидов. Жиды обязаны сами себя обеспечить средствами транспорта.

Принадлежность к жидовской нации определяется не религией, и не подданством, а расой.

Кто из жидов после указанного срока будет задержан вне указанного района,

БУДЕТ РАССТРЕЛЯН!

Кто вступить в освобожденные жидами квартиры, будет рассматриваться как грабитель и будет расстрелян.

КОМЕНДАНТ ГОРОДА.

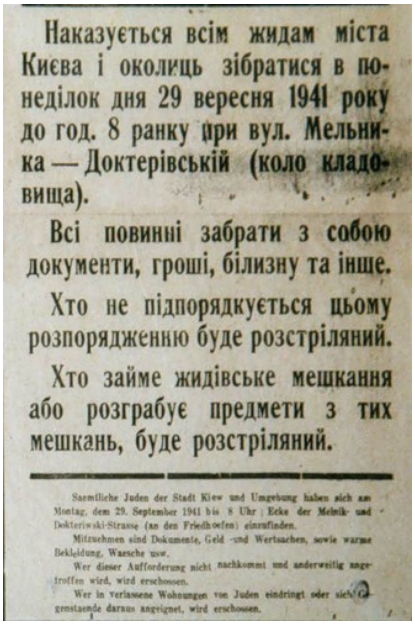

Наказується всім жидам міста Києва і околиць зібратися в понеділок дня 29 вересня 1941 року до год. 8 ранку при вул. Мельника — Доктерівській (коло кладовища).

Всі повинні забрати з собою документи, гроші, білизну та інше.

Хто не підпорядкується цьому розпорядженню буде розстріляний.

Хто займе жидівське мешкання або розграбує предмети з тих мешкань, буде розстріляний.

Saemtliche Juden der Stadt Kiew und Umgebung haben sich am Montag, dem 29. September 1941 bis 8 Uhr i Ecke der Melnik- und Dokteriwski-Strasse (an den Friedhofen) einzufinden.

Mitzunehmen sind Dokumente, Geld und Wertsachen, sowie warme Bekleidung, Waesche usw.

Wer dieser Aufforderung nicht nachkommt und anderweitig angetroffen wird, wird erschossen.

Wer in verlassene Wohnungen von Juden eindringt oder sich Gegenstaende daraus angeignet, wird erschossen.

Оголошення.

Команда міста Броди подає до відома, що Жидам забороняється опускати своє помешкання від 19ої — 6ої год. (за нім. часом), а іншому населенню від 21ої — 6ої год. (за нім. часом).

Суворо наказується придержуватись найдокладніше цього зарядження. За порушення його каратиметься згідно з воєнним законом.

Голова Міста
КОЦКО.

Kundmachung.

Von der Ortskommandantur Brody wird zur Kenntnis gebracht, dass die Sperrstunde für Juden von 19,00 Uhr bis 06,00 Uhr deutscher Zeit und für die übrige Bevölkerung von 21,00 Uhr bis 06,00 Uhr deutscher Zeit festgesetzt ist.

Genaueste Einhaltung der Sperrzeit wird befohlen.

Nichtbefolgung zieht Bestrafung nach dem Kriegsrecht nach sich.

Bürgermeister
КОСКО

Оголошення про заборону допомагати євреям у м. Броди.

ПЕРЕСТОРОГА

З певного приводу поновно вказується на заборону приймати жидів до будинків і мешкань нежидівської людности. Той, хто свідомо надає жидові притулок, зокрема безправно приміщує, харчує або переховує жида поза жидівською мешкальною дільницею, буде, згідно § 3 Поліційного Розпорядження Вищого Командувача SS і Поліції в Генерал-Губернаторстві про утворення жидівських мешкальних дільниць з 10.XI.1942 р.,

ПОКАРАНИЙ СМЕРТЮ.

Згідно з цим же приписом застосовуватимуться заходи поліційної безпеки проти того, хто, довідавшись про безправне перебування жида поза його мешкальною дільницею, не повідомить про це Поліцію. Зокрема відповідає кожний домовласник, домоправитель,

підприємець, власник мешкання і підприємства за те, щоб жиди не могли знайти притулку в будинках чи частинах будинків, які їм підлягають. Усі повідомлення про безправне перебування жидів слід негайно робити до найближчої поліційної установи. Якщо внаслідок їх буде затриманий жид, то за це може бути надана, на заяву, винагорода, розмір якої встановлює Командувач SS і Поліції. Львів, дня 3 червня 1943. Губенатор Галицької Области Командувач SS і Поліції gez. KATZMANN Командувач Групи SS і Генерал-лейтенант Поліції (ww.forum.vosvoboda.info/viewtopic_13936.php?sid=5e2899635c8d33b9b2ad046a49d9421e)

Оголошення про заборону приймати євреїв генерал-губернаторстві. Розпорядження губернатора Кацмана

6 Крок Перегляд фільму Іван Барбул - Життя відроджується (https://trans-history.org/uk/filmi/#group)

Запитання:

Про що цей фільм?

Про які події історії він розповідає?

З якими географічними назвами нашого краю пов'язані? (*Богданівка Доманівського району Миколаївської області)*

Хто головний герой?

Що довелось пережити його родині?

Яка доля випала самому Івану?

Хто допоміг йому вижити?

Ким були ці люди?

Чим загрожувало їм рятування єврейського хлопчика?

Як Ви оцінюєте вчинок цих людей?

Чи знаєте Ви ще приклади порятунку євреїв в роки Другої світової війни?

7 Крок .

Розкажіть учням про Праведників народів світу.

Праведники народів світу.

Цей титул у 1953 році для вшанування пам'яті жертв і героїв Голокосту рішенням Кнесету (парламенту держави Ізраїль) був заснований Яд Вашéм (національним меморіалом Катастрофи і Героїзму в Єрусалимі). Одним з положень рішення було вшанування "Праведників народів світу". Праведником, згідно з рішенням, визнавалися не-євреї, що ризикували життям, рятуючи євреїв від знищення нацистами під час Голокосту. В 1953 році під юрисдикцією Верховного Суду Ізраїлю було створено комісію,

в обов'язки якої входить надання почесного звання «Праведника народів світу». У своїй роботі комісія керується певними критеріями, скрупульозно вивчаючи всі документи, свідчення тих, що вцілів, та інших очевидців, оцінює історичні обставини і ризик для рятівника, на підставі чого вирішує, чи відповідає той чи інший випадок необхідним критеріям. Праведник, окрім іншого, отримує медаль, на котрій вибито напис: «З вдячністю від єврейського народу. Хто рятує одне життя, рятує увесь світ».

Щоб отримати відзнаку "Праведника", особа має задовольняти кілька вимог:

- тільки єврейська спільнота може висунути кандидатуру;
- не приймаються до уваги ті, що допомагали своїй родині, чи євреї, навернуті в християнство;
- допомога мала повторюватись і/або бути значною;
- допомога мала надаватись без очікування будь-якої зворотної фінансової користі (хоча покриття витрат на їжу та проживання вважається допустимим).

Праведники світу по країнах і за національною приналежністю рятівників на 1 січня 2017 року: (https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B2_%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%83)

(Дані цифри відображають лише відому інформацію).

Австрія	109	Грузія	1	Македонія	10	Туреччина	3
Албанія	75	Данія	22	Молдова	79	Угорщина	844
Білорусь	641	Еквадор	1	Німеччина	601	Україна	2,573
Бельгія	1,731	Ель-Сальвадор	1	Норвегія	67	Франція	3995
Боснія	43	Естонія	3	Польща	6,706	Хорватія	115
Болгарія	20	Італія	682	Португалія	3	Чорногорія	1
Бразилія	2	Іспанія	9	Росія	204	Чехія	116
Велика Британія	22	Китай	2	Румунія	60	Чилі	2
Вірменія	24	Куба	1	Сербія	135	Швейцарія	49
В'єтнам	1	Латвія	136	Словаччина	572	Швеція	10
Нідерланди	5,595	Литва	891	Словенія	10	Японія	1
Греція	335	Люксембург	1	США	5		
Всього: 26 513							

Запитайте учнів:

1. Чи заслужили звання праведників люди з переглянутого фільму? Поясніть свою думку?
2. Чим вони керувалися, роблячи свій вибір?
3. Чим керувалися ці люди у своїх вчинках?
4. Чи легко людині, яка вирішує врятувати іншу людину, зробити свій вибір в умовах, коли існує загроза власному життю?
5. Чи можна такий вибір назвати подвигом? Поясніть свою думку?
6. Чим ви поясните, що у таких самих обставинах одні люди надають порятунок, а інші залишаються сторонніми спостерігачами?

<u>8 Крок</u>

Узагальнююче обговорення

1. Які людські якості були притаманні рятівникам?
2. Що спонукало їх до порятунку євреїв?
3. Яким був моральний вибір цих людей?
4. Чи легко їм було робити вибір?
5. Чим вимірюється людяність?
6. Які людські цінності були характерні для цих осіб?

Підсумок уроку.

1.Що вам найбільше запам’яталося на уроці?

2. Чи складно зробити правильний вибір у житті?

3. Чи є врятування людини подвигом?

Домашнє завдання

Написати твір – есе, використавши вислів Едмунда Берка: «Єдине, що потрібно для тріумфу зла, - це те, щоб добрі люди нічого не робили».

Висновок уроку:

Моральний вибір пов'язаний зі свідомим, добровільним визнанням пріоритету однієї цінності над іншою.. Свобода вибору цінностей, мети, засобів їх досягнення передбачає й моральну відповідальність особи. Чим більше свободи морального вибору надає суспільство людині, тим більшу і відповідальність покладає на неї. Отже, особа має здійснювати вибір відповідально. Адже в усі епохи і періоди розвитку суспільства свідомість і чуття обов'язку високо цінилися громадськістю, як могутній стимул, що активізує людську свідомість у найрізноманітніших сферах суспільного життя. Відповідальність особи означає здатність передбачати наслідки кожного свого вчинку і прагнення запобігти можливому негативному ходу подій. Це здатність оцінювати свою поведінку, діяльність з позицій користі або шкоди для суспільства, громадян; порівнювати

свої вчинки з пануючими у суспільстві вимогами, нормами моралі і права; співставляти потреби з реальними можливостями.